

การเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ
ของพรรคการเมืองไทย : ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์ พรรคไทยรักไทย พรรคชาติ
พัฒนา พรรคชาติไทย และพรรคความหวังใหม่

ว่าที่ ร้อยตำรวจเอก พจน์ เลิศพรเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-0704-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

25 ส.ย. 2546

I 2029/1781

THAI POLITICAL PARTIES' RECRUITMENT AND RANKING OF CANDIDATES IN
PARTY LIST RUNNING FOR MEMBERS OF PARLIAMENT : A CASE STUDY OF
THE DEMOCRAT PARTY, THE THAI RAK THAI PARTY, THE CHARTPATTANA
PARTY, THE CHARTTHAI PARTY AND THE NEW ASPIRATION PARTY

POL.CPT. POJ LERTPORNCHAROEN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Government

Department of Government

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

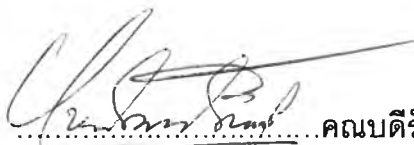
Academic Year 2001

ISBN 974-03-0704-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
แบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองไทย : ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์
พรรคไทยรักไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคชาติไทย และพรรคความหวังใหม่
โดย ว่าที่ ร้อยตำรวจเอก พจน์ เลิศพรเจริญ
สาขาวิชา การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ตระกูล มีชัย

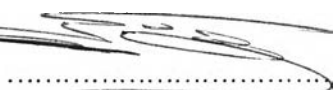

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ ค้ำชู)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ตระกูล มีชัย)

๑๐๐ : ๑๗-๕
.....กรรมการ
(ดร. เซาวนะ ไตรมาศ)

พจนี เลิศพรเจริญ,ว่าที่ ร.ต.อ. : การเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองไทย : ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์ พรรคไทยรักไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคชาติไทย และพรรคความหวังใหม่ (THAI POLITICAL PARTIES' RECRUITMENT AND RANKING OF CANDIDATES IN PARTY LIST RUNNING FOR MEMBERS OF PARLIAMENT : A CASE STUDY OF THE DEMOCRAT PARTY, THE THAI RAK THAI PARTY, THE CHARTPATTANA PARY, THE CHARTTHAI PARTY AND THE NEW ASPIRATION PARTY) อ.ที่ปรึกษา : อ.ตระกูล มีชัย, 276 หน้า.
ISBN 974-03-0704-3

จากการศึกษาพบว่า ระบบการเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองไทยนั้น จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในหลักการ คือ คำนึงถึงความมีชื่อเสียง ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทางการเมืองของผู้สมัคร ส่วนการจัดลำดับนั้น พรรคประชาธิปัตย์จะให้ความสำคัญกับผู้บริหารพรรคและเป็นอดีตรัฐมนตรีมาเป็นอันดับต้น พรรคไทยรักไทยไม่ให้ความสำคัญกับผู้สมัครในบัญชีรายชื่อ ส่วนพรรคชาติพัฒนา พรรคชาติไทย และพรรคความหวังใหม่ ซึ่งเป็นพรรคขนาดกลางจะพิจารณาเรียงลำดับตามความสำคัญของผู้สมัครต่อพรรค การเลือกตั้งที่ผ่านมาพรรคขนาดกลางจะประสบปัญหาในการเลือกสรรบุคคลมาลงบัญชีรายชื่อมาก โดยการเลือกสรรและจัดลำดับของทั้งห้าพรรคการเมืองมีลักษณะของการต่อรองแลกเปลี่ยนระหว่างผู้สมัครแบบแบ่งเขตกับผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งอำนาจในการตัดสินใจครั้งสุดท้ายส่วนใหญ่จะอยู่ที่หัวหน้าพรรค หรือคณะกรรมการบริหารพรรคเพียง 2-3 คน เท่านั้น แต่ทั้งนี้ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า การเลือกสรรและจัดลำดับของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองไทยมิได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

การศึกษาคั้งนี้ มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดให้การเลือกสรรผู้สมัครสมาชิกแบบบัญชีรายชื่อกระจายไปทั่วทุกภูมิภาคอย่างเป็นธรรม โดยควรกำหนดให้ชัดเจนว่า "ภูมิภาค" นั้นหมายความว่าถึงที่อยู่ปัจจุบันหรือภูมิลำเนาของผู้สมัคร และการกระจายตัวอย่างเป็นธรรมนั้นควรมีจำนวนเท่าไรต่อภูมิภาค อีกทั้งควรมีการสร้างจารีตประเพณีทางการเมืองของพรรคการเมืองว่า รัฐมนตรีต้องมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง และมีการจัดลำดับตามความสำคัญในบัญชีรายชื่อ โดยผู้ที่มีลำดับต้น ๆ ย่อมมีโอกาสในการเป็นรัฐมนตรีมากกว่าลำดับท้าย

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

428 1161024 : MAJOR Government

KEY WORD : ELECTION / CONSTITUTION / RECRUITMENT / CANDIDATES

POJ LERTPORNCHAROEN,POL.CPT. : THAI POLITICAL PARTIES' RECRUITMENT AND RANKING OF CANDIDATES IN PARTY LIST RUNNING FOR MEMBERS OF PARLIAMENT : A CASE STUDY OF THE DEMOCRAT PARTY, THE THAI RAK THAI PARTY,THE CHARTPATTANA PARY,THE CHARTTHAI PARTY AND THE NEW ASPIRATION PARTY. THESIS ADVISER : TRAKOON MEECHAI. 276 pp.
ISBN 974-03-0704-3

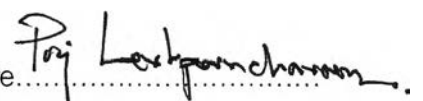
The study finds that the system of each political parties recruitment and ranking of candidates in party list is similar in principles,that is ,fame knowledge, abilities and experience are important qualification of candidates.For ranking,the parties's executives and ex-mimisters are considered to be given the first priority in ranks.The candidate ranking in party list is not an important issue for The Thai Rak Thai Party.The degree of importance of the person for the parties are the criterion for candidate ranking of the other parties which are middle-sized.These middle-sized parties encounter problems of candidate recruitment very seriously.The nature of all political parties concerned in this study are the negotiation of candidates between running in a general election and in a party list. The party leaders and a few executive members of a party's board have the ultimate decision on the negotiation. The findings of the study shows that Thai political parties'recruitment and ranking of candidates in party list running for the members of parliament are not in accordance with the intention of the constitution.

The author suggests that the constitutional law and the laws relating to election be revised their vague terms ; that are, "provinces" and " appropriate diffusion of the candidates". Concerning "provinces",the definition of this term should be provided in the above-mentioned laws.This is because that this term can be interpreted as present addresses or birthplaces.

"Appropriate diffusion of the candidates",in a similar way, should be explained further by stating definite numbers of the candidates for each provincial areas.Another suggestion is that two tradition of political party should be promoted.The first one is that a minister must be a person in the party list.The second one is that the order of each candidate's importance must be the criteria of ranking.These two tradition are related in the sense that the earlier rank a candidate is placed on the party list, the more chance one can be a minister.

Department...Political Science.....

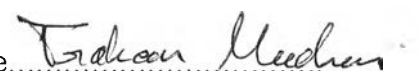
Student's signature.....

Field of study..... Political Science

Academic year 2001 .....

Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความสามารถอย่างสูงของ อาจารย์ตระกูล มีชัย ที่คอยให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในฐานะที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ขอขอบคุณ รศ.ดร.ชัยยันต์ ไชยพร และดร.เชาวนะ ไตรมาศ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าเป็นประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งได้ให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยดีมาโดยตลอดจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณในน้ำใจไมตรีอันดีงามของคณะกรรมการบริหารพรรคของแต่ละพรรคการเมือง ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้สัมภาษณ์แก่ผู้ศึกษา ถึงแม้ว่าแต่ละท่านจะติดภารกิจ แต่ยังคงสละเวลาอันมีค่ามาเพื่อการศึกษาแก่ผู้ศึกษาเป็นอย่างดี

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่เคยอบรมสั่งสอน ให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน และขอขอบใจในความช่วยเหลือของเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโททุกคนที่คอยให้กำลังใจและคำแนะนำด้วยดีเสมอมา จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ท้ายที่สุด ผู้ศึกษาขอบูชาพระคุณอันสูงสุดของบิดา มารดา และทุก ๆ คนในครอบครัว ที่คอยให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษา แม้ในบางครั้งผู้ศึกษาจะเกิดอาการอ่อนล้าและหมดกำลังใจอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หากแต่เมื่อได้เห็นตัวอย่างของความขยันหมั่นเพียรของทุก ๆ คนในครอบครัวแล้ว กลับเป็นแรงสะท้อนกลับให้เกิดความเพียรพยายามของผู้ศึกษาจนสำเร็จการศึกษา

ว่าที่ร้อยตำรวจเอก พจน์ เลิศพรเจริญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาในการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
สมมุติฐานในการวิจัย.....	5
นิยามคำศัพท์สำคัญในการวิจัย.....	6
วิธีการศึกษาวิจัย.....	7
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	7
การนำเสนอข้อมูล.....	9
2. กรอบแนวความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	10
แนวความคิดเรื่องการเลือกสรรทางการเมือง.....	11
แนวความคิดเรื่องคณาธิปไตยในพรรคการเมือง.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์.....	16
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
รัฐธรรมนูญกับการเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้ แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองไทย.....	25
3. โครงสร้าง นโยบาย พรรคการเมืองไทย	
ความหมายของพรรคการเมือง.....	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความสำคัญของพรรคการเมือง.....	36
หน้าที่และบทบาทของพรรคการเมือง.....	38
ประวัติและโครงสร้างพรรคไทยรักไทย.....	40
ประวัติและโครงสร้างพรรคประชาธิปัตย์.....	55
ประวัติและโครงสร้างพรรคชาติไทย.....	67
ประวัติและโครงสร้างพรรคชาติพัฒนา.....	72
ประวัติและโครงสร้างพรรคความหวังใหม่.....	82
4. วิเคราะห์การเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองไทย.....	86
วิเคราะห์ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544.....	86
วิเคราะห์การเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคประชาธิปัตย์พรรคไทยรักไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคชาติไทย และพรรคความหวังใหม่.....	95
อำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคประชาธิปัตย์พรรคไทยรักไทย พรรคชาติพัฒนา และพรรคความหวังใหม่.....	124
ความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ กับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2540.....	124

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	128
รายการอ้างอิง.....	133
ภาคผนวก	
ก. รายชื่อและประวัติผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ พรรคไทยรักไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรค ชาติพัฒนา พรรคชาติไทย และพรรคความหวังใหม่	139
ข. บทสัมภาษณ์	
(1) ศ.ดร.คณิต ณ นคร.....	253
(2) รศ.ดร.ธีรภัทร เสรีรังสรรค์.....	255
(3) คุณนิกร จำนง.....	257
(4) คุณจณิสตา ลิวเฉลิมวงศ์.....	260
(5) คุณสุนันท์ เวชชาชีวะ.....	262
(6) คุณชัยยศ สะสมทรัพย์.....	264
(7) คุณสาทิติย์ วงศ์หนองเตย.....	265
(8) คุณเจริญ คันธวงศ์.....	266
(9) คุณรัตนา จงสุทธานามณี.....	267
(10) คุณชิงชัย มงคลธรรม.....	268
(11) คุณพงษ์สนาน จามรจันทร์.....	269
(12) คุณสุภาพ คลีจาย.....	271
(13) คุณกมล บันไดเพชร.....	273
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	276

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	
แสดงผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรค ไทยรักไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติพัฒนา พรรคชาติไทย และ พรรคความหวัง.....	88
ตารางที่ 2	
แสดงภูมิภาคของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรค ไทยรักไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติพัฒนา พรรคชาติไทย และ พรรคความหวัง.....	126

สารบัญแผนภูมิ

		หน้า
แผนภูมิที่ 1	แสดงโครงสร้างพรรคไทยรักไทย.....	53
แผนภูมิที่ 2	แสดงโครงสร้างพรรคประชาธิปัตย์.....	65
แผนภูมิที่ 3	แสดงโครงสร้างพรรคชาติไทย.....	71
แผนภูมิที่ 4	แสดงโครงสร้างพรรคชาติพัฒนา.....	73
แผนภูมิที่ 5	แสดงโครงสร้างพรรคความหวังใหม่.....	84
แผนภูมิที่ 6	แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อโดยแบ่งแยกตามเพศ.....	91
แผนภูมิที่ 7	แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อโดยแบ่งแยกตามช่วงอายุ.....	92
แผนภูมิที่ 8	แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อโดยแบ่งแยกตามระดับการศึกษา.....	92
แผนภูมิที่ 9	แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อโดยแบ่งแยกตามอาชีพ.....	93
แผนภูมิที่ 10	แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่.....	93